

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS

IR

JUNGTINIŲ TAUTŲ GENERALINIO SEKRETORIAUS

SAVANORIŠKAS SUSITARIMAS

DĖL

ĮSIPAREIGOJIMO UŽKIRSTI KELIĄ SEKSUALINIAM IŠNAUDOJIMUI

IR PRIEVARTAI

Vykdydamos sausumos pajėgų operacijas, Jungtinės Tautos ir jų valstybės narės atlieka svarbų darbą taikos ir saugumo palaikymo bei humanitarinės pagalbos teikimo srityje, padeda skatinti pagarbą žmogaus teisėms, jas apsaugoti ir užtikrinti darnųjį vystymąsi. Veikdami kartu, mes įsipareigojame apsaugoti silpnuosius, padėti skurstantiesiems, išsaugoti kiekvieno žmogaus orumą ir tarnauti taikos reikalui.

Jungtinės Tautos supranta, kokia svarbi jūsų Vyriausybės parama Jungtinių Tautų vykdomoms sausumos pajėgų operacijoms, kurią suteikiate, *inter alia*, siųsdami personalą į taikos palaikymo operacijas ir specialiąsias politines misijas, finansuodami taikos, plėtros ar humanitarines operacijas arba suteikdami abipusę pagalbą kitoms Jungtinių Tautų narėms.

Pripažįstame, kad uniformuotam personalui taikomus elgesio standartus, kuriuos siekdamas užtikrinti apsaugą nuo seksualinio išnaudojimo ir prievartos priėmė Jungtinės Tautos ir jų narės, turėtų lygiai taip pat priimti ir ne Jungtinių Tautų pajėgos, dislokuotos pagal Saugumo Tarybos mandatą.

Jungtinės Tautos skatina pagarbą visiškoms visų asmenų žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms, taip pat remia aktyvų, visišką ir lygiateisį moterų dalyvavimą politinėje, visuomeninėje ir ekonominėje veikloje, įskaitant visus konfliktų prevencijos ir jų sprendimo, teisingumo ir saugumo sektoriaus procesus, ir atliekant kitus plėtros darbus.

Esame labai susirūpinę dėl nuolat mus pasiekiančių pranešimų apie seksualinio išnaudojimo ir prievartos atvejus, į kuriuos įsivelia Jungtinių Tautų ir Saugumo Tarybos pavedimu dislokuotas ne Jungtinių Tautų personalas. Neleisime, kad toks elgesys, kuriuo išnaudojami pažeidžiami asmenys ir kuris griaučia žmonių gyvenimus, terštų mūsų reputaciją, menkintų mūsų indėlį arba kenktų mūsų vertybėms.

Siekdami pabrėžti mūsų bendras pastangas pašalinti seksualinį išnaudojimą ir prievartą, patvirtiname šiuos principus:

- Jungtinių Tautų Chartija yra Jungtinių Tautų veiklos ir asmenų, kurie tarnauja su jos vėliava, veiksmų pagrindas. Sąžiningumas yra tarnybos Jungtinėse Tautose, kuri grindžiama pagarba žmogaus teisėms ir orumui, kertinis akmuo.
- Mūsų bendrosios vertybės reikalauja, kad asmenys, kurie priėmė garbę paremti Jungtinių Tautų sausumos pajėgų operacijas, būtų pasitikėjimą formuojantys tarpininkai, ir užtikrina, kad joks seksualinis išnaudojimas ir prievarta niekada nepakirs šio pasitikėjimo.

- Seksualinis išnaudojimas ir prievarta prieštarauja mūsų bendrosioms vertybėms, todėl nieko nediskriminuodami imsime visų galimų priemonių kiekvieno asmens teisei nepatirti seksualinio išnaudojimo ir prievartos išsaugoti.

- Skatinsime profesionalumo ir didžiavimosi tarnyba kultūrą, aktyviai dirbsime užkirsdami kelią seksualiniam išnaudojimui ir prievartai, o jeigu tokių dalykų atsitiktų, pareikalausime mūsų lyderių, vadovų, vadų ir kiekvieno, kuris pažeidžia mūsų pagrindines vertybes, atsakomybės.

- Seksualinio išnaudojimo ir prievartos atveju mūsų veiksmų ir dėmesio centre bus seksualinį išnaudojimą ir prievartą patyręs asmuo, jo teisės ir orumas; nukentėjusiam asmeniui bus laiku suteikta veiksminga pagalba ir galių pasinaudoti administraciniais bei teisiniais procesais ir teisių gynimo priemonėmis.

Dar kartą patvirtiname savo įsipareigojimą visiškai įgyvendinti šiuos principus ir imtis toliau nurodytų konkrečių veiksmų, taikomų atitinkamoms sausumos operacijų personalo kategorijoms.

Jungtinių Tautų vardu Generalinis Sekretorius įsipareigoja:

Parama ir pagalba nukentėjusiesiems:

i) Sustiprinti priemones, kurios leistų laiku suteikti kompleksinę pagalbą asmenims, patyrusiems seksualinį išnaudojimą ir prievartą.

ii) Siekiant koordinuoti bendrą visų Jungtinių Tautų strateginę viziją dėl pagalbos nukentėjusiesiems, jų apsaugos ir jiems teikiamos paramos, kuri apima ir priemones, sudarančias nukentėjusiesiems galimybes lengviau kreiptis į teismą ir pasinaudoti veiksmingomis savo teisių gynimo priemonėmis, paskirti nukentėjusiųjų teisių gynėjus Jungtinių Tautų būstinėje ir pasirinktose misijų vietose.

iii) Reaguojant į pagalbos prašymus padėti pateikti reikalavimus dėl tėvystės nustatymo arba paramos vaikams, sudaryti galimybes lengviau surinkti, išsaugoti ir persiųsti DNR įrodymus laikantis tarptautiniu mastu pripažintų priežiūros grandinės principų.

Pastangos užkirsti kelią seksualiniam išnaudojimui ir prievartai:

iv) Skatinti ir raginti stiprinti gebėjimus ir mokytis, kaip užkirsti kelią seksualiniam išnaudojimui bei prievartai ir ją įveikti, įskaitant abipusio bendradarbiavimo geriausios praktikos srityje palengvinimą.

v) Užtikrinti, kad būtų įdiegtos ir veiktų sistemos, kurios leistų patikrinti, ar atvykstantieji nebuvo susiję su seksualinio išnaudojimo ir prievartos atvejais ankstesnėse tarnybos Jungtinių Tautų misijų vietose.

vi) Bendradarbiauti su Jungtinių Tautų narėmis toliau tobulinant vidurinio ir aukščiausiojo lygmens lyderių, įskaitant vadus, karius ir policiją iš siunčiančiųjų šalių, rengimą tarnybai Jungtinių Tautų sausumos pajėgų operacijose.

vii) Užtikrinti nuolatinius visų kategorijų ir lygių personalo mokymus Jungtinių Tautų vertybių, standartų ir apsaugos nuo seksualinio išnaudojimo ir prievartos klausimais.

viii) Įgyvendinant strategiją, pasiekti lyčių pusiausvyrą Jungtinėse Tautose ir įveikti pagrindines priežastis, kurios galėtų sukelti seksualinį smurtą, laikantis mums suteiktų

įgaliojimų priimančioiose šalyse, ir mūsų pačių institucijose skatinti lyčių pusiausvyrą ir galių suteikimą moterims, be kita ko, geriau informuojant visuomenę.

Atsakomybės stiprinimo priemonės:

- ix) Padėti stiprinti nacionalinių tyrimo įstaigų pareigūnų gebėjimus.
- x) Sukuriant darniuosius tyrimų atlikimo standartus, padėti užtikrinti geresnę visų tyrimo įstaigų atliekamų tyrimų kokybę ir nuoseklumą.
- xi) Imtis priemonių su vaikais susijusiems ir nukentėjusiems sunkiems tyrimams atlikti.
- xii) Toliau kartu dirbti su JT narėmis joms imantis veiksmų užtikrinti, kad būtų pašalintos esamos kliūtys taikyti drausmines priemones jų piliečiams ir (ar) patraukti juos baudžiamojon atsakomybėn už įvykdytą seksualinį išnaudojimą ir prievartą, įskaitant visų būtinų teisinių reformų įgyvendinimą.
- xiii) Toliau bendradarbiauti su atitinkamomis valstybių narių institucijomis, kad būtų palengvintas tinkamas teisingumo vykdymas, esant pagrįstiems kaltinimams seksualiniu išnaudojimu ir prievarta, vadovaujantis taikytiniais teisės aktais.
- xiv) Siekiant stiprinti pasididžiavimą Jungtinių Tautų operacijomis, peržiūrėti taisykles, reglamentuojančias apdovanojimą Jungtinių Tautų medaliu, ir pasiūlyti jų pakeitimus.
- xv) Išnagrinėti būdus, kaip pripažinti puikaus sektino elgesio ir drausmės pavyzdžius.
- xvi) Nustatyti ir paleisti veikti sisteminių mechanizmą, skirtą dalintis ir paskleisti Jungtinių Tautų narių geriausią praktiką ir sukauptą patirtį apsaugos nuo seksualinio išnaudojimo ir prievartos srityje.

[Valstybės narės] Vyriausybė, veikdama pagal nacionalinės teisės aktus ir vykdydama įsipareigojimus pagal tarptautinę teisę, įsipareigoja:

Parama ir pagalba nukentėjusiems:

- i) Bendradarbiauti su Jungtinėmis Tautomis, atliekant veiksmus ir vykdant veiklą, susijusią su nukentėjusiųjų apsauga, jiems suteikiama pagalba ir parama, įskaitant bendradarbiavimą su nukentėjusiųjų teisių gynėju.
- ii) Įsteigti vietinius ryšių tiesiogiai su nukentėjusiais bei jų teisėtais atstovais centrus, siekiant sudaryti sąlygas valstybės piliečiams lengviau pateikti ir išnagrinėti reikalavimus dėl tėvystės nustatymo ir paramos vaikams ir bendradarbiauti su Jungtinėmis Tautomis tokių bylų klausimais.

Pastangos užkirsti kelią seksualiniam išnaudojimui ir prievartai:

- iii) Imtis priemonių siekiant užtikrinti, kad tarnauti Jungtinėse Tautose paskirti ar nusiųsti asmenys būtų patikrinti laikantis Jungtinių Tautų personalo patikrinimo dėl žmogaus teisių pažeidimų politikos, ir patvirtinti, kad jie nei įvykdę, nei įtariamai įvykdę baudžiamųjų nusikaltimų, įskaitant seksualinio pobūdžio nusikaltimus, ir (arba) tarptautinės žmogaus teisių teisės ar tarptautinės humanitarinės teisės pažeidimų.
- iv) Oficialiai patvirtinti, kad dėl sunkaus nusižengimo uniformuoti asmenys anksčiau nebuvo sugrąžinti į tėvynę pritaikius drausmines priemones arba kaip nors kitaip jiems nebuvo leista dalyvauti dabartinėse ar būsimosiose Jungtinių Tautų misijose.

v) Išsiunčiam į misijos vietą savo personalui surengti rimtus mokymus apsaugos nuo seksualinio išnaudojimo ir prievartos klausimais ir pateikti Jungtinėms Tautoms reikiamus patvirtinimus apie siunčiamus į misiją asmenis.

vi) Bendradarbiauti su Jungtinėmis Tautomis toliau tobulinant uniformuoto personalo, ypač vadų, profesinį lavinimą.

vii) Siekti siųsti į misijas tokius vadus, kurie turi ankstesnės dalyvavimo taikos palaikymo misijose patirties ar būtinų žinių, įgūdžių ir patirties vadovauti taikos palaikymo operacijoms, ir pareikalauti, kad vadovaudamiesi atitinkamais Jungtinių Tautų standartais ir politikomis jie parengtų konkrečius seksualinio išnaudojimo ir prievartos prevencijos misijoje planus ir programas.

viii) Bendradarbiauti su Jungtinių Tautų valstybėmis narėmis, siekiant paremti jų tarnybą Jungtinių Tautų sausumos pajėgų operacijose laikantis Jungtinių Tautų elgesio standartų.

ix) Nustatyti ir įgyvendinti priemones, skirtas tinkamoms personalo, ypač dislokuoto atokiose vietovėse, gyvenimo ir darbo sąlygoms užtikrinti.

x) Įgyvendinant strategiją pasiekti Jungtinių Tautų personalo lyčių pusiausvyrą ir įveikti pagrindines priežastis, kurios galėtų sukelti seksualinį smurtą, skatinti lyčių pusiausvyrą ir galių suteikimą moterims.

Atsakomybės stiprinimo priemonės:

xi) Užtikrinti, kad įtariamus seksualinio išnaudojimo ir prievartos atvejus nacionalinių tyrimo įstaigų pareigūnai tirtų laikydamiesi aukščiausių nepriklausomumo, nešališkumo, kruopštumo, savalaikiškumo ir skaidrumo standartų.

xii) Užtikrinti, kad nacionalinių tyrimo įstaigų pareigūnai turėtų pakankamai patirties laikytis atitinkamų taisyklių ir procedūrų, kurių nesilaikymas galėtų užtraukti baudžiamąją atsakomybę pagal nacionalinius teisės aktus.

xiii) Imtis priemonių su vaikais susijusiems ir nukentėjusiems sunkiems tyrimams atlikti ir užtikrinti, kad tyrimo ir bylos nagrinėjimo laikotarpiu nukentėjusieji bei liudytojai gautų būtiną apsaugą.

xiv) Dalyvauti atliekant bendrus įtariamo seksualinio išnaudojimo ir prievartos atvejų tyrimus, kuriuos vykdo nacionalinės tyrimo įstaigos pareigūnai ir paskirtoji Jungtinių Tautų tyrimo institucija, jei to reikia ir jei laikomasi nacionalinių procedūrų.

xv) Užtikrinti vadų atsakomybę už jiems pavaldaus kontingento ir suformuotų policijos dalinių narių drausmę, tinkamą tvarką ir tvarkos nesilaikymą, siekiant užtikrinti, kad pavaldūs asmenys laikytųsi Jungtinių Tautų elgesio standartų.

xvi) Užtikrinti, kad administracinėse taisyklėse, reglamentuose ar kodeksuose, reglamentuojančiuose policijos ir karių veiksmus tarnaujant Jungtinių Tautų taikos operacijose, būtų aiškiai pripažinta, kad visos seksualinio išnaudojimo ir prievartos formos yra nusizengimas, už kurį numatytos bausmės atitinka šalyje skiriamas bausmes.

xvii) Imtis visų būtinų priemonių, kurios turimos, kad už seksualinį išnaudojimą ir prievartą piliečiams būtų taikomos drausminės priemonės ir (arba) jie būtų patraukti baudžiamojon atsakomybėn pagal nacionalinės teisės aktus, nesvarbu, ar atliekant tokius nusikalstamus veiksmus būtų dalyvavę Jungtinių Tautų civiliniai darbuotojai, kurie yra

Jungtinių Tautų narės piliečiai, ar Jungtinių Tautų narės siunčiamas personalas, ir užtikrinti, kad visos tokios priemonės būtų įgyvendintos.

xviii) Dirbti, kad būtų pašalintos esamos kliūtys, jei tokių yra, patraukti baudžiamojon atsakomybėn savo piliečius už nusikaltimus, susijusius su seksualiniu išnaudojimu ir prievarta, įskaitant teisinių reformų svarstymą, jei reikia, taip pat ir tais atvejais, kai kaltieji asmenys pasitraukė iš nacionalinės tarnybos, taip pat dirbti, kad būtų pašalintos bet kokios kliūtys suteikti veiksmingas teisių gynimo priemones asmenims, patyrusiems seksualinį išnaudojimą ir prievartą, kurį įvykdė jos piliečiai dalyvaudami Jungtinių Tautų taikos operacijose.

xix) Užtikrinti, kad būtų įgyvendinti visi atitinkami drausminiai ir teismo sprendimai ir teisių gynimo priemonės.

xx) Siekiant suteikti pagalbą teisiniams procesams, atlikti DNR mėginių, susijusių su reikalavimais dėl tėvystės nustatymo ar paramos vaikams, tyrimus, laikantis nacionalinių procedūrų. Jungtinės Tautos stengsis prireikus teikti paramą valstybei narei šiam tikslui.

xxi) Apsvarstyti galimybę per pasirengimo misijai etapą imtis papildomų prevencinių priemonių atsakomybei sustiprinti.

Kaip teisiškai neprivalomas dokumentas šis Savanoriškas susitarimas yra Jungtinių Tautų ir pasirašiusiųjų valstybių narių bendrų tikslų ir ketinimų pareiškimas, kuriuo siekiama panaikinti seksualinį išnaudojimą ir prievartą Jungtinių Tautų misijose.

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VYRIAUSYBĖS VARDU**

JUNGTINIŲ TAUTŲ VARDU

**António Guterres
Generalinis Sekretorius**